

Schmitt Jenő

FELEKEZETNÉLKÜLI
TESTVÉRKÖZÖSSÉGEK

A SZELLEM VALLÁSA ALAPJÁN.

ÜNNEPIES SZÓNOKLATOKKAL ÉS IDEVÁGÓ
TÖRVÉNYSZAKASZOKKAL.

BUDAPEST, 1899.

FRIED ES KRAKAUER KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDÁJA DALSZINHÁZ-UTCZA10.

Mi a régi világ alapját készülünk elhagyni, az öntudatnak, a világnézetnek, de az életnek is egészen új világába költünk, hogy lépünk már most. Mi nekünk már most komolyan és alaposan szakítanunk kell a régi világ minden politikai és vallási szervezetével, különben soha sem érhetjük el az új kort, a szabadság, szeretet és közösség világát.

A népnek két bálványnyal kell szakítani, amelyek a régi világ főszlopai: a *politikával* azaz az *állammal* és a *theológiával* azaz az *egyházzal*.

Vannak akik azt mondják: új jog, új törvény fogja hozni ezt a szabadságot. Ezek az emberek még mindig a régi világban élnek lelkükkel, gondolatukkal. Ezek az emberek nem tudják, ami ugyancsak nyilvánvaló, hogy minden törvény a kényszernek, az erőszakuralom szervezetének a jogilag kötelező szabálya.*) Az erőszaknak bármilyen szervezete legyen az a tőke alapján, vagy akár a szociáldemokrata-vezetők központi uralma alatt szervezve, mindég a kizsákmányolásnak és rabszolgaságnak a szervezete, ahol aztán a központból a földek és gyárak felett rendelkező hatalmaskodók még nagyobb rabszolgaságba viszik a népet, mint a mai hatalmaskodók. Ebből látszik, hogy nem valamely osztály, hanem az erőszakuralom a rabszolgaság és a kizsákmányolás oka. Amíg emberek embertársaik egy részét gyilkoló fegyverek viselésére hatalmazzák fel és nekik ilyenekkel maguk is szolgálnak, addig rabszolgáik lesznek a fegyvertelenek a fegyveres erővel rendelkezőknek.

Látjuk, hogy Németországban, Franciaországban és egyebütt az általános választási jog nem változtat semmit a nép sorsán, hanem csak a népvezérek sorsát javítja, új nagyságos urakat teremt, akik látszólagos ellenzékeskedéssel más

* A törvény *jogi* kötelező erejét írásban megtámadni nem bűn, hanem ostobaság. Ez a kötelező *evő* ugyanis nem jelentet mást, mint azt, hogy a törvénynek megfelelő kényszer szabály szerint alkalmazható, ami minden törvéynél magától értetik. *Erkölcseleg* azonban, nem lehet kötelezni ilyen utón: az erkölcsi törvényen a tételes törvény ép oly kevésbé változtathat valamit, mint a csillagok mozgásának törvényén.

urakkal megalkudnak a nép bőréen. A jog mindég csati a hatalom csapdája volt, melyben a népet a jobb kenyér csalogató jelszavával agy ejtették tör be, mint a szalonnával az egeret. Új jogokat kérni annyi mint új láncokat kérni és új urakat. Hogy a nép ezt mindedig nem értette, okozta, hogy mindég újra ügyes embereknek áldozata lett, akik a „nép uralma,” a „demokrácia” czime alatt mindég csak saját uralmukat készítették elő. Még Marx kommunista felhívásában is csak a kényszer új rendjét hangoztatja.

Könnyű dolog nagy politikai mozgalmakat előidézni. De mindezek a pártmozgalmak és forradalmak nem változtattak semmit a nép sorsán. A társadalom külső formáján változtattak, de, nem a nép leigázásán és nyomorán; nem változtattak pedig azért, mert a régi világnézettel a régi gyűlöletre és erőszakva és bosszúállásra hajló aljas érzésű, szolgaságra termett ember maradt.

De már kezd ébredezni a földnép körében az új világnak a világossága, már támad az a nap, melynek csendes sugarai hatalmasabbak minden erőszak tomboló viharjánál, már kezd lengeni a nép körében a magasztosabb, a világmegváltó gondolat, mely egyedül a jog, azaz a szolgaság világából a szabadság és szeretet istenországába vezet. A jog a kényszer rendje: mi a szabad egyezkedés rendjét akarjuk. A jog a központi uralom rendje: mi a csoportok és egyének függetlenségét akarjuk. A jog az erőszak rendje; mi a szeretet kapcsával egyesített emberiség testvéri szabad szervezkedését akarjuk. A jog s megtorlás és bosszú rendje; mi a végtelen könyörület, az isteni szelídség szent tanát hirdetjük, mely a bűnösben is csak beteget lát, akit gyógyítani kell. Még a legmélyebben elsülyedt embernek lelkében is paradicsomok szunnyadnak és a mi hivatásunk ezeket benne ébreszteni. A mi Ítéletünk a végtelen könyörület ítélete.

De a legborzasztóbb dolog az, hogy ezt a bosszúvágyat, ezt a kegyetlenséget, ezt az uralomvágyat dicsőítik és istenítik az emberek isszonyú mennyei bálványkép alakjában, mely gyöngé teremtményeket örökké kínozni képes, és a melylyel az isteni szeretetet gyalázzák. *Ez a különböző egyházak bálványhüé, mely a földi uralomvágy és szolgaság és kegyetlenség és bosszúvágy legfőbb támasza, ét minden nyomor utolsó alapja.*

Örök igazság tehát: *csakis ezek a szelídlelkűek fogják bírni a földet,* nem az erőszakosok és a bosszút lihegők; ezek szükségkép rabszolgák, mert a régi világ aljas elvével saját rabszolgaságukat szentesítik.

Ne gondolják, hogy a szelídség fegyvere gyenge. Az *üskereszténység* az erőszak mellőzését hirdette és ha nem olyan

gyermekes a nép és a papok által nem hagyja magát tévútra vezetni, kardcsapás nélkül megdönti a hatalmas római birodalmat, melyet alapjában már megingatott, Tekintély nélkül nincs uralom.

A krisztusi erőszaknélküliség szent elve a szabadság egyedüli útja.

A régi vallás eldől, eldől már a földnép szívében is. Az erőszak, az uralom, a minden emberi kegyetlenséget felülmúló menynevi kegyetlenség bálványa ledől a menyek trónjáról. Ledől az emberi szívből és csak azok lehetnek szabadabbá, akiknek szívében le van döntve az uralomvágy és a boszúállás menynevi rémképe.

Mert hisz Krisztus is azt jövendölte, hogy az igazság Lelke, a Szellem nyilvánvalóvá fogja tenni, hogy *e világ Fejedelme, az uralomvágy menynevi bálványa, immár el van ítélve.* (János evang. 16 fej.)

De nem is állhat meg az a régi szolgálhat a mai felvilágosodás és tudományyal szemben. Az ég ott fenn a földi légkörön túl, a világűr, melyet finom éterszerű anyag alkot, csillagokkal, a földhöz és a naphoz hasonló égitestek által be van töltve a végtelenbe. A föld golyó, melynek központja felé van a lenn, és mely tengelye körül forog. Ott az égben nincs tehát se fön, se lenn, se kezdet, se vég és ez az ég, a mit mi úgy látunk, mint valami kupolát, az csak *látzat*. A földgolyó másik oldalán Ausztráliában ellenkező irányban van a fön és a lent. A pokol is, a mennnyország is mi bennünk van. Nem is ülhet tehát olyan menynevi sátorban, a mely nem létezik a menynevi Úr az angyalok karával. És nem is ülhet olyan pokolban lenn, a mely nem létezik az Ördög az Örökké kintott szerencsétlen bűnösökkel. *Ezt mondjátok az egyházak híveinek és a baptistáknak és nazarénusoknak egyaránt.*

Tehát csakis testiség volna és a testiség szűk önzése és az állatiasság erőszaka volna az egyedüli, ami létezik? Hisz ha így volna, amint a materialisták hiszik, akkor igaza volna a hatalmasoknak, ha önzően erőszakot gyakorolnak. *A materialisták, az anyagiság híveinek tana tehát épen úgy a szolgaság tana mint a papok tana.*

Csakis más nemesebb magasabb öntudat fogja felszabadítani a világot. Magas öntudat lehetetlen olt, a hol pusztá sárnak és pusztá nyomorult állatnak vallja magát az ember. Mi valljuk az Isteni Életet, de nem keressük az uralom kegyetlen bálványképében, hanem a *mindent egyesítő Életben látjuk az Istent a mindenségben és az emberi kedély mélységében, mindenekben és mindenek felett.*

Ne keressük ott künn holt könyvekben ős holt falak kö-

zött. no fekete ruhás emberek szavaiban az Istenség kinyilatkoztatásai. Keressük saját magunkban, lelkünk mélyeiben, az ész világosságában és a szeretet melegében az eleven isteni Lelket, mely mindent magaslatai felé vonz és a mely a világot felszabadítja.

Amit mi *szellemnek* nevezünk nem valami járó lélek, hanem az isteni életnek, a mindenséget összekötő életnek saját-szerű kisugárzása. Valamint a napvilágban rejlik a sokféle szivárványszín, úgy a mindent összekötő, az isteni életben az egyes emberek saját-szerű szellemi élete. Valamint mindenütt, a hova a napvilág hatol, ott rejlik a sok színárnyalat a nagy mindenség életében, úgy a mi szellemi életünk is betölti a nagy mindenséget és egy a lényekkel mind, jóllehet saját-szerű és őseredeti tevékenysége a közös életnek az egyes ember szellemi élete. Onnét van, hogy a mindenség végtelenségéről tudunk és együtt érzünk a többi lényekkel, és különösen embertársaink ügyével bajával, mintha a mi bajunk volna. Az ember teste azonban ennek a mennyei sugárnak a tükre. Ha a tükör eltörik, nem látszik a sugár, de azért megmarad és új alakban újra feltámad majd újonnan született gyermekben jövő nemzedékekben az emberiség életében.

Ami jót teszünk testvéreinkkel, azt saját magunk számára is cselekedtük; a miképen önfeláldozóan küzdve elő készítjük jövő nemzedékek jólétét, szabadságát, úgy fogunk magunk is boldogulni azok körében; azt a földi mennyországot amit gyermekeink és késő itódaink számára készítettünk, azt saját magunk számára készítettük elő. Csakis az a nép, a mely ezt tudja, lesz elég erős, hogy feláldozza akár életét is a szabadság isteni öntudatáért és a jövő nemzedékek jóléteért; csakis ilyen nép fogja kiküzdeni a szabad jövőt a szellem fegyverével.

Nem is azt tanította Jézus, hogy: ott túl a felhők mögött fogjátok lelteni a mennyeknek országát, hanem: „*Jöjjön hozzánk a te országod*”, azaz valósuljon itt a földön az istennek országa, a szabadság országa.

És azt mondotta a mennyek országáról: „*Ne itt vagy amott keressétek: az Istennek országa tibennetek vagyon.*” Ez a szeretetnek végtelen élete, mely őseredeti alakban szunnyad minden emberben. Ez a világfői szabadító hatalom.

De valamint a tél jegét nem törheti meg a tomboló éjszakai vihar, valamint a tavasz nem állhat be a nap mennyei sugarai, világossága és melege nélkül, mely a zsarnok tét jegét megtöri és a földet termővé teszi, úgy hiába fogjuk próbálni külső erőszakkal megtörni a földi zsarnokság jegét. Nem a vas, vagy apuskapor fogja megtörni ezt a jeget, hanem egyedül ama mennyei napnak a sugárzása, mely nem ott

künn, hanem mi bennünk kell, hogy felkeljen az isteni mindent egyesítő öntudat viláugoposságával és a szeretetnek szent melegével. A szellemnek eme napja fogja egyedül termővé tenni számotokra, ezt a földet. Új világkorszak megalkotására, a Jezsaiás béke országának megalkotására van hivatva ez az öntudatos szent nép délszláv és egyéb testvérnemzetei, Egykoron messze Keleten a magyarhoz rokon nép az Eufrát és Tigris völgyében a Saumériák. és Akkádok kezdték meg az első embert történelmi művelődést. És ez a magyar nép és testvérnemzetei itt a Tissa és Duna völgyében fogják megkezdeni a művelődés ama korszakát, a hol az emberiség nagyban először isteni öntudatra ébred. Népek vezércsillaga lesz újra ez a nép és véres kard nélkül csupán lelki fölényével legyűrve az állati erőszak sárkányát, nagyobb birodalmat fog hódítani mint Attila és tartósabbat, a Szabadság ama világbirodalmát, amely el nem fog dőlni soha.

Hajdanában ennek a népnek az ősvallása a *Világosság* volt, vallása volt, mely a Sötétség hatalmával, az Ármánnyal küzdött. A nap és a harcz eme istenének áldoztak fehér lovakat. Most csak haladottabb művelődés magaslatán a szent Világosságnak a tanához vezetik vissza ezt a népet, mely lelki világosság fénylőbb minden égi napok ragyogásánál. Ez az eleven istenség, melyet az emberben ébreszteni kell. Az egymásra tornyosult égitestek rendszerénél nagyobb az emberi *ész*, mely a világegyetem végtelenségének gondolatát szemléli; a napok tűztengerénél nagyobb az emberi *szeretet*, melynek szent lángja a lények mindenséget egy nagy egészbe összeolvasztja; a világegyetem központja nem valami központi nap, hanem az emberi szív. Az a szív, a melyben a mindeneget egyesítő isteni szeretet napja feltámadt és a mely meg fog küzdeni győzelmesen a testvéri összetartás, az önfeláldozó szeretet erejével ama pokoli sötétséggel és Armánnyal, e világ hatalmával.

Ezt a magasztos öntudatot azonban az életbe át kell vinni. Az egész élei kell, hogy ennek az elvnek eleven vallása legyen. Ennek a tudatnak a napnál dicsőbb ragyogása aranyozza be ennek a gyötört szegény népnek az életét a bölcsőtől a sírig; isteni fénysugarai, melyek erősebbek a halálnál, a síron túl is felemelik az emberiség örök életébe.

Ennek az isteni életnek a tudata, mely a szeretetnek napja, kell hogy *testvéri közösségben* egyesítse mindazokat, akiknek szent hivatása szegény, testvéreik és a világ megváltásán közreműködni. Mert Krisztus is csak azért Megváltó, mert bennünket arra tanított, mi kép váltsuk meg magunkat az isteni, öntudat világfelszabadító hatalmával. Egy család, egy lélek kell, hogy legyen a testvérek köre. Mindegyik mérsékletes

józan életű és szelíd minden egyes ember iránt, bárki is legyen az, vele szemben erőszakot ne alkalmazzon, de ujjára; se érintse. De bátran vallja a világ előtt a fenálló rend állati erőszak elvének az aljasságát és a krisztusi szelídség egyedüli fenségét. Visszás ügyeiket maguk közt a testvérközösségben intézzék el békésen és ne perlekedjenek hatóság előtt, mert ez az erőszakhatalom elismerése és gyakorlása. Alkoszanak fogyasztási és termelő szövetkezeteket. Gondoskodjanak azokról, akik saját hibájuk nélkül keresetnélkül vannak. Ne legyen henyélő, de ne legyen éhező ott, ahol a testvérek kenyereket megosztják avval, aki szenved a szent ügyért küzdve. Ez nem kegyelem, amiben részesítik a testvérek, hanem szent kötelesség a szeretetnek.

Ha másképpen gyülekezni nem tudnak, (mert vallási célból a törvény értelmében minden bejelentés nélkül is szabad gyülekezni) minden zsarnok és törvénytelen beavatkozással szemben a menekvés a családi tűzhely. Azért oly fontos, hogy a családdal és az élet minden mozzanatával forraszsuk egybe szent eszménket, azaz hogy vallássá tegyük. A hatalom feloszthat kongresszust, népgyűlést, országgyűlést, együletet, de fel nem oszthatja a család szentélyében és a szívek mélyében a nép szabad vallási öntudatában gyökerező testvérközösségei. Ám dülja fel ezt a családi szentélyt, ám dülja fel a holtak koporsóját is! Ez a testvérközösség a kő, melyen mindössze fog zúzódni, ami vele összeütközik: össze fog tömi ezen a sziklán a mai világ egész alkotmánya.

Nem fogják akadályozhatni, hogy a házigazda a szegényes vacsorára (vendégségre) hívja meg baráti körét: *a szeretet vendégségére*, mely egyszerűen kenyérből és hígított borból vagy teából, vagy egyszerűen kenyérből és vízből állhat. Az, akiben a lélek megszólal, be fogja vezetni ezt az egyszerű vacsorát néhány szóval, hogy *ez a falat, melyet megosztanál: a szeretet és ködösség jelképe, a jövő magasztos közösségének a jelképe, melyet már Krisztus így értett és emlékezetül hagyományozott, hogy megvalósítsuk a szeretet, a szabadság, a közösség szent elvét az életben, a társadalomban is. Ennek a közösségnek tudata, az eleven Istenség, mely bennünk lakozik, mely mindent egyesít, és amely istenség nem valami kegyetlen mennyei zsarnok bálványképe, hanem az ész világosságának a hatalma, a mely győzni fog az uralkodó sötétség hatalma felett, és a szeretet mindent egyesítő melegének a hatalma, mely önfeláldozó működésével, melyet az emberiségre napsugárhoz hasonlóan áraszt, teremteni fogja az új korszak tavaszát. És ez ital az élet, a mindent egyesítő isteni Életnek a jelképe, a melyben mi Egy vagyunk de egyúttal önálló alakban mindegyik ennek a mindent egyesítő Életnek nyilvánulása, valamint ez a Úszta átlátszó ital mindenkit üdítve, benne csakis saját erejét ébreszti, úgy a közös isteni Élet nem akasztja*

meg és nem zavarja meg a szabad egyéniség nyilvánulása hanem mindegyikünk őseredeti végtelen élet, a mindent., összekötő isteni életnek egy-egy sugara. Vendégségünk tehát a szabadság és a közösség jelvénye.

Hasonló ünnepélylyel fogadhatják az *újonnan született gyermeket a testvérközösség* körében. Ám írják körül, avagy módosítsák a testvérek szabadon, lelkük sugallata szerint, a szavakat, melyeket én itt leírok, minden egyes alkalomra, de *fő-dolog, hogy mindenkor a Lélek beszéljen az illetőből és ne váljon semmi pusztá formássággá, mint a milyenné vált az egyházakban, az ő megmerevedett vak és holt hitükkel.*

A gyermek születésének ünneplése csak részben pótolja azt, a mit a kereszteleés eddig jelenteni akart. Csakis a teljesen érettkom ember szabad elhatározása avathat fel valakit a mi testvérközösségeink tagjává, nem valami kényszer, a mit már az apró gyermekkel szemben gyakorolnak és a hol más valaki tesz ígéretet helyette. Épen ez a kényszer az, a mi a szabadság és igazság elvével össze nem egyeztethető az egyházak kereszteleésénél, a melyet mi tehát szükségkép elvetünk, mert evvel a kényszerrel csak a jövő szolgaságra avatják fel a gyermeket. (A felekezetenélküli nem tartozik az állami törvény értelmében sem gyermekét megkereszteltetni). Mi tehát a gyermek ünnepies bemutatásánál csakis reményeknek és óhajoknak adunk kifejezést. Ilyen alkalommal körülbelül így szólalhatnak fel:

„Ezt a gyermeket, ezt a felcsirázó szellemi életet, mi a földi élet forrásának, a napnak matatjuk be, annak jelképéül, hogy majdan a szellem világosságának a harczosa legyen, melynek mindent felszabadító hatalma szent melegével ifjú életre fogja ébreszteni, az emberiséget, a benne szunnyadó isteni életre. Valamint a télnek vetéseiben reménykedünk, hogy ébreszteni fogja őket a mindég magasabbra emelkedő nap, úgy reménykedünk ebben a gyermekben, hogy a szellemnek az a győzelmesen haladó napja fél fogja ébreszteni, hogy majdan a közösség, szabadság és szeretet földi istenországának az előkészítője és harczosa legyen és éljen ebben a világosságban, mely minden halál fölé emelkedik, és egynek tudja magát avval az Atyával, a ki a szeretet életközössége és minden Életnek a forrása és a Krisztussal, akiben először ébredt öntudatra ez az isteni Élet és az Igazság Lelkével, a ki minden igazságba, a Szellem új világába vezet bennünket.

Családjuknak érett korú tagjait, a kik már a tant megérteni képesek, valamint minden embert, a kiből a mindent egyesítő isteni életnek öntudata ébredt és a ki igazán megértette tanainkat (a miről a testvérek előbb meggyőződnek) és

szakítva régi életével, hajlandó azokról életében is tanúságot tenni, hasonlóképen ünnepélyesen *avathatják be a testvérközösség kötelékébe.*

Minthogy ez a lépés szabad elhatározás, az első szó itt a jelentkezőt illeti meg, a ki körülbelül így szólalhat meg, meggyőződését vallva:

Testvéreim! Fogadjanak be a krisztusi erőszaknélküliség és a Szellem vallásának, a szabadság és szeretet testvérközösségének kötelékébe! Én szakítottam e világgal, e világ Fejedelmével, az uralomvágy, kegyetlenség és erőszak bálvány képével, a mennyben és a földön! Én nem fogok ennek a bálványnak szolgálni semminemű formában és valamint az ő műveit lelkem mélyében, kárhoztatom, úgy kárhoztatni is fogom nyíltan az egész világ színe előtt is. Én Krisztussal egyetemben szakítottam az Allat, az erőszak és a gyűlölet elvével és országával és soha emberhez nem fogok nyúlni erőszakkal és még szent ügyünk ellenségeivel szemben is csak elvünk isteni szelidségének fegyvereivel küzdeni, mert tudom, hogy még a legelsüljedtebbnek lelkében is mennyországok szunnyadoznak, melyekre őt ébreszteni kell és hogy minden ember a szeretet napjának őseredeti sugara, a mindenséget átható isteni életnek egy-egy sugara, végtelen élet a végtelén életből, a közösség életéből. Én az ész világosságában és a szeretet mindent egyesítő hatalmában, mely bennünk a mindenségien és mindenek fölött nyilvánul, látom az eleven Istent. Én a lelki világosság küzdője akarok lenni! Én az élet mindent egyesítő forrásával, a közösség isteni életével, az Atyával es Krisztussal, aki ezt az életet mi nekünk hirdette és a bennünket minden igazságba vezető igazság Lelkével egynek tudom magam és szolgálatának akarom feláldozni egész életemet, részessé válva így az isteni életben. Fogadjanak tehát testvérközösségük kötelékébe.

Erre egyik testvér, az ügy idősebb hive, körülbelül így szólalhat meg:

Meggyőződünk arról, hogy benned az Igazság, a Szeretet és a Szabadság lelke megszólalt és hogy igazi testvérünk akarsz lenni és hogy szakítottál e világ fejedelmével, az erőszak, a gyűlölet és a bosszúvágy minden halványával és hogy az ember isteni öntudatának, a világosságnak küzdője akarsz lenni. Testvérnek fogadunk be a krisztusi erőszaknélküliség, a Szellem vallása, a szabadság és szeretet testvérközösségébe. Tudd meg tehát, hogy a ki egyik krisztusi szellemben alakult testvérközösség tagja, az tagja mindannyinak. Mert mindegyik ilyen testvérközösségben, legyenek akárcsak ketten vagy hárman ebben egyesítve, jelen van a Krisztus szelleme és az Igazság vigasztaló Lelke, mely szelidségének szent fenségével ítéletet mond e világ állati erőszaka felett. Egy vagy velünk ezentúl örömben és fájdalomban és a világ üldözésében és velünk egyetemben is feszeze vagy ama Eleinek, melynek dicsfénye el nem múlik soha és a melynek szent melege majd meghódítja, a mint ígérve van, a szelid-

lelkűek számára a földet. Az a kézszorítás és ölelés, melylyel most fogadunk, legyen jelképe a szent közösségnek, mely bennünket egyesít. JjJz. a lehelet, mely egyesít, az isteni léleknek, az új világkorszak, a harmadik korszak, a Szellem korszakának, melynek tavasza bennünk immár ébredt !

Légy üdvözölve testvér !

Az eljegyzést és a házasságot is a testvérközösség körében ünnepeljük. *Esküt nem teszünk soha*, mert az eskü babonás mondas, mely a mennyei erő szakuralom bálványképe előtti nyilvános meghajolás és hódolat, a szolgaságnak ünnepies elismerése és szent elvünknek, Krisztusnak aki az esküt minden eshetőségre megtiltotta (Máté 4. 33.) és az igazság Szellemének a nyilvános megtagadása. Ám nyújtsa kezét egymásnak a szerető pár avval az ünnepélyes kijelentéssel, *hogy szeretettel egymást választották feleségül, illetve férjül és híven egymással fognak élni és küzdeni a testvérközösség szent körében, jövő nemzedékek üdvére.* Aztán egyik testvér a testvérközösség nevében üdvözítőket, körülbelül a következő szavakkal:

„Üdvözölünk benneteket, akik testvérközösségnek körében örök frigyre léptetek, amidőn a lelketek két égi sugárhoz hasonlóan egyesült, a kik egyaránt a világosság küzdői vagytok. A férfi inkább az észet, a nap világosságát, a nő inkább a kedélyt, a nap melegét, avagy a nő inkább a szende hold képét, a férfi a nap képét mutatja. De férfi és nő a nap gyermekei vagytok egyaránt, hivatva velünk együtt a világ felszabadító világosság, a szabadság és szeretet mindenek átható isteni öntudatát diadalra vinni a bennünket környező sötétségben és lelki szolgaságban sínlődő emberiséggel szemben, úgy vagytok egyesítve mint két égi sugár, melyek színe együttesen még kedvesebb és fényesebb színt ad, mint két hang, melynek összhangja szebb, gazdagabb és erőteljesebb és lelketek sugárként a szeretet mindent átható öntudatával az egeket járja be. Legyen fogadalmatok, menyegzőtök az emberiség majdani nagy diadalünnepének a jelképe és Ígérete és kezessége a gyermekekben, a jövő nemzedékekben, a melyekben fel fognak ébredni- újra, amidőn az Eszme napja, melyet jelenleg csak meredek magaslatról látunk, majdan diadalmasan fennen ragyog az égen, a Krisztus által hirdetett földi mennyország diadalának, ama nagy menyegzőnek, melyet az. Igazság szelleme vigaszul jövendől – az égnek és földnek, a szellemnek és a szép testiségnek menyegzője, amidőn az ég minden fénye betölti a földet és a földi öröm élvezete megint szép és szent lesz.

Ide csatoljuk még a *halotti beszéd* mintáját, mely már a „Földművelőben” (1897. nov. 10.) közzé volt téve.

Testvérünk befejezte e földi pályáját. Mély fájdalommal állunk ravatalánál, mi mindannyian, a kik a közösség szabadság szellemi harcosai vagyunk, a kik testvéreink, az emberiség számára megakarjuk nyitni a mennyeknek országát, a paradicsom kertjét

itt a földön: a szeretet és a szabad testvéri egyezkedés országát a vérre és vasra épített állati erőszak rendszere helyébe. Valamint a názáreti Jézus is nem a felhők mögött, hanem itt e földön óhajtotta, a mennyeknek országát, a midőn mondotta: Hozzánk jöjjön a Te országod. Nem fordulunk többé külső mennyei úrhoz, mindenható önkény-úrhoz, a ki e világ kormányzó fejedelme volna, olyan iszonyúan kegyetlen bálványhoz, a ki teremtményeit, kiolthatatlan bosszúvágyban, pokoli tűzben örökké kínozza.

Mert ez a halvány csak az erőszakuralom és kegyetlenség istenítése és már Krisztus kárhoztatta, mondván, hogy e világ fejedelme immár el van Ítéelve. A mi istenségünk és mennyországunk a mindeneket összefűző szeretet végtelen élete, mely bennünk ébred, valamint a názáreti Jézus is azt mondotta: „Ne itt vagy amott keresétek a mennyeknek országát. A mennyeknek országa tibennetek vagyon.” És ebben az isteni életben, mely testvéreinkkel összefűz, emelkedünk a halál fölé. A megsemmisülés örvényébe nem dől az, a ki azt az életet élte, mely oly nagy, hogy végtelenségének gondolatában elmerül a csillagtenger és oly szent, hogy benne egybeolvadnak az emberiség milliói. Ezt az életet éled Te is szeretett testvérünk, a ki velünk küzdöttél és szenvedtél a közösség és szabadság szent ügyeéri és Te is a mi körünkben, a mindenség isteni életében éled tovább szellemi életedet, valamint mindazok élnek, a kik ebben a szent közösségben nyugszanak, a mindent egyesítő szeretet eleven istenségében és mennyországában a mely a mi telkeinkben feltárul és összetartást teremt a nehéz küzdelemben és a jövő nemzedékekben mindig fényesebben felfog világlani azokban, a kiknek számára Te velünk egyetemben küzdöttél és szenvedtél, hogy a magasztos szeretet földi paradicsomát teremtsük. Te aki velünk együtt küzdöttél a gazdagok evangéliumának képmutató hirdetői, a hatalom bálványának uralma ellen a földön és a mennyben, a hazugság uralma ellen, mely a gyilkosság rendszere volt a kezdettől fogva és velünk együtt a szegények örömhírét az erőszaknélküliség és végtelen könyörület szózatát hirdetted, ama isteni világosság ősforrásában élsz, melyet terjesztettél mint a világosság harczosa.

Te mindazokkal egyetemben, a kik a szeretet isteni fenségének tudatára ébredtek, a mely előtt porba dől a földi erőszakhatalom vérrel beszenyezett képmutató fensége és Krisztussal egyetemben, a ki szeretni tanított és nem gyilkolni, ítélőszéket ülsz a sötétségnek minden gaz hatalma felett eme világítéletünk immár derengő nagy napján.

Es azokban a gyermekekben, a jövő nemzedékekben tárul fel majd dicső napfényben az ismeret szent világosságában, a szeretet szent melegében a szabadság tiszta ege alatt a mennyeknél: országa és az ő körükben idea majd Te is feltámadásodat és örök életedet és belépsz ama paradicsomba, a melyet mi készítettünk számukra és számunkra. így teljesüljön.

Vasárnapon a szeretet vendégségére gyülekeznek a testvérek és lehetőleg énekkel is bevezetve és felváltva, szent ügyünket tárgyázó elmélkedésekkel foglalkoznak, az evangéliumok fontosabb mondásainak és hasonlatainak, valamint idevágó füzeteink és könyveink („Krisztus Istensége”) avagy valóságos tartalmú czikkeink magyarázatával töltik az ünnepélyt.

Az eddig ünnepelt nagyünnepek közül a *Karácsonyt* mint a *Krisztus születésének és egyúttal a szellemnapvilágának a kezdő ébredését ünnepeljük, a mely majdan a jelenleg még uralkodó önzés és lelketlen zsarnokság és szolgalelkűség telét és az uralkodó éjszakát legyőzi. A zöldelő karácsonyfa itt a jövő szabadság diadalát jelképezi.* Hasonlóképen ünneplendő a *Pünkösöd* mint a *győzelmes világosság ünnepe, mint majdani győzelmünk, a nagy világtavaszi ünnepe, a hol a Szellem hatalma győzni fog sugaraival a sötétség felett, a mindenség világosságával be fogja tölteni a földet, a szolgalelkűség sötétségét felosztatni a lelkekben és a mindenség életének isteni tudatát ébreszteni.* Ezen a napon üljük a vigasztaló és világfelszabadító eleven Eszme lakomáját és ennek *jelképei legyenek a virágok,* melyekkel magukat ékesítik. A szövegben itt aláhúzott szavak használhatók a szónoklatokra.

Kívánatos topábbá, hogy mindezekben az ünnepélyeken megfelelő *énekeket* énekeljenek az ünnepély kedélyhangulatának emelésére, és az ének különösen ott, a hol nagyobb kör van, váltsa fel a szónoklatot. Ezekről az énekekről majd csak gondoskodnunk kell külön füzetben.

Így alakítsa ez a szent nép, mely jelenleg a népek Messiásaként kínosan a röghöz lánczolja van, újjá életét és hasssa át evvel a nagy világfelszabadító eszmével a magasabb szellemi alakban felfogott *világosság ősvallásával,* (mely e népnek ősvallása volt. az egyházi vallás előtt) hogy majdan fényes diadalát ünnepelje. Mi nem akarunk olyan vallást, mely a népet valami ködös túlvilágba utasítja és az élettől és annak élvezetétől elidegeníti, hanem olyan vallást, mely az Istenséget az életben látja, úgy, hogy a természet szemlélete, mely őt mindennap környezi, a nap, a hold és sugaraik a föld és vetése, a tél, a tavasz és a nyár az ősszel egyaránt eleven szemléletben ébressze vallási öntudatát és felemelje lelkét a szellem napjához, mely ő benne kell, hogy feltámadjon a lélek világosságához és ahhoz a belső mindenség tudásához, a mi nagyobb mindennél és az isteni sugár mi bennünk, a világfelszabadító világosság, mely a szolgaság telét, az önzés jegét megtöri és szent önfeláldozásra bírja az egyes embert, aki nem álomszerű mennyországban, hanem majdan a jövő szabadság ébredésében, abban a világtavaszbán, melynek virágai

majd nem hervadnak soha, abban a nyárban, melynek tündöklő napja le nem tűnik, melynek aratása meg nem szűnik soha, 'övő nemzedékekben,, melyek boldogságát ő készítette elősiesen, lelje feltámadását és örök életét.

. Kezdje így meg ez a szent mártírnép ezt az új világszakot, az új világtavaszt, ahol isteni öntudatára ébred az ember!

* * *

Függetlenül ide illesztjük még a felekezetenkívüliségre vonatkozó törvényszakaszokat magyarázattal.

Az 1898. évi 43. *törvényzikk a vallás szabad gyakorlatáról* a következőket rendeli.

„1. §. Mindenki szabadon vallhat és követhet bármely hitet vagy vallást és azt az ország törvényeinek, valamint a közérkölciség kívánalmainak korlátai között külsőleg is kifejezheti és gyakorolhatja.

Senkit sem szabad törvényekbe vagy a közérkölciségbe nem ütköző vallási szertartás gyakorlásában akadályozni, avagy hitével nem egyező vallási cselekmény teljesítésére kényszeríteni.”

Vallási ünnepély vagy szertartás céljából tehát *szabadon, minden bejelentés nélkül szabad gyülekezni*, ebben senkit sem szabad akadályozni a törvény értelmében. Miután a mi vallásunk minden gyűlést és erőszakot kárhoztat és a legtisztább krisztusi erkölcsöt hirdeti, híveink vallási gyülekezetét háborogni ennek a törvénynek nyílt megszegése volna.

„6. §. Valamely vallásfelekezetből kilépni vagy valamely vallásfelekezetbe belépni mindenkinek szabad a törvényekben megállapított feltételek mellett.

23. §. Arra ki a bevett vagy a törvényesen elismert vallásfelekezetek valamelyikéből kilépni avagy azokon kívül állván, azok valamelyikébe belépni óhajt, az 1868. 53. törvényzikk 1-5. és 7. §-ai nyerne alkalmazást azzal a módosítással, hogy az „áttérés” szó helyett „kilépés” illetőleg belépés értendő, továbbá, hogy az idézett törvényzikk 4. és 6. §-aiban említett bizonyítványok az illetékes elsőfokú közigazgatási hatóságnál mutatandók fel, a-mely annak az egyháznak illetékes lelkészét vagy elöljáróságát értesíti, melyből az illető kilépni illetőleg melybe belépni óhajt.

Az elhagyott egyház elvei az abból kilépettre semmiben sem kötelezők.

Minthogy a mi vallásunk nem tartozik a bevett felekezetekhez, az abbavaló belépés a hatóságnál nem jelentendő be, hanem csak a kilépés tudomás végett.

Minthogy a régi egyház *elvei* a kilépőkre nézve nem kötelezők, *nem is tartoznak semmiképen gyermekeiket kereszteltetni*, a miről már előbb is szólottunk. Kivételt képez azonban az ideiglenes adó és a gyermekek egyházi nevelése körüli kötelezettség, a miről a 24. és 26. §-ban lesz szó. A kilépés módzatait a fennidézett 1868. 53. törvényzikk írja körül, melynek szakaszait mi itt idézzük, a fenti törvény értelmében az „áttérni” szót „kilépni” szóval helyettesítve:

2. §. Kilépni annak szabad, a ki életkora 18. évét már betöltötte, azonban a nőк férjhezmenetelük után, ha e kort el nem érték volna is, aī ;-hétnek.

3. §. A kilépni kívánó bármely egyház tagja legyen, ebbeli szándékát önmaga által választott két tanú jelenlétében saját egyházközségének elкésze előtt nyilatkoztatja ki.

S ezen első nyilatkozattételtől számítandó 14 nap eltelte után és legfelébb 30 nap eltelte előtt ugyanazon vagy más szintén általa választott két tanú jelenlétében ismét saját egyházközségének lelkésze előtt jelenti i, hogy kilépési szándéka mellett továbbra is megmarad.

4. §. A kilépni akaró mind első, mind másodízben tett nyilatkozata felől azon lelkésztől, a ki előtt kilépési szándékát kijelentette, mindkét ízben külön-külön bélyegmentes bizonyítványt kér.

5. §. Ha a lelkész a kívánt bizonyítványt bármelyik esetben, akár hely okból is «ki nem adná: mindkét ízben tett nyilatkozatról külön-külön jelenvolt tanuk adnak bélyegmentes bizonyítványt.”

A kik tehát kilépni akarnak, a papi egyházból, kiki két-rét tanúval megjelenik az illető plébánosnál (lelkésznél) ós ojelentve kilépését, bizonyítványt kér tőle. Azt tanácsolnám, hogy vagy egyenként vagy legfeljebb kisebb csoportban jelentkezzenek és hogy szokott hamis ürügygel ne éljen a hatalom, minden bot nélkül jelenjenek meg. Ha a pap a bizonyítványt megtagadja, akkor a kilépésről szóló bélyegmentes bizonyítványt a két tanú állítja ki. Ezt azután 14 napon ni. de 30 napon belül ismételni kell. A két bizonyítványt aztán a főszolgabírónál, vagy városi tanácsnál be kell jeleníteni. A bizonyítvány szövege így hangozhat példaképen:

Bizonyítvány.

Mi alulírottak békési lakosok bizonyítjuk, hogy F. Nagy Péter békési római katolikus (vagy evang. reform, ágostai hitv.) lakos íoldmives, lakik utczában házszám alatt, Fehér János helybeli róm. kath. (ágostai, evang. református stb. plébános vagy lelkésznél) megjelent és kijelentette, hogy a római katolikus (ágost. evang. stb.) egyházból kilép és minden törvényesen elismert felekezeten kívül áll és erről bizonyítványt kért, a mit a plébános úr megtagadott.

Kelt Békésen, 1898 július hó 10.

*Román István
Fekete András.*

A második bizonyítvány, épen így hangzik, csakhogy azt kell kiírni benne, *hogy szándéka mellett megmaradt*; hogy a róm. kath., vagy pedig más egyházból kilép.

A főszolgabírónál vagy városi tanácsnál benyújtandó beadványt a kérelmező saját nevében intézi és ez egyszerűen így hangzik az ív külső részén:

Tekintetes főszolgabírói hivatal (városi tanács).

Bejelentése

Nagy Péter békési lakosnak a csatolt két bizonyítványa alapján, hogy minden törvényesen elismert felekezeten kívül áll – Belülről pedig:

Tekintetes főszolgabírói hivatal (városi tanács).

Tisztelettel bejelentem az ide mellékelt két bizonyítvány alapján, hogy minden törvényesen elismert felekezeten kívül állok.

Kelt Békésen, stb.

Tisztelettel

Nagy Péter

békési lakos földmives

lakik . . . utczában házsám.

Folytathatjuk, az idevágó szöveget.

24. §. Aki valamely bevett vagy elismert vallásfelekezetből kilép, köteles a kilépés idejéig esedékessé vált egyházi tartozását annak az egyháznak, melyből kilépett, megfizetni.

25. §. A bevett vallásfelekezetek valamelyikéből kilépett mindaddig¹: míg valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez nem csatlakozik:

köteles a kilépés idejét követő *ötödik* naptári év végéig esedékes rendes egyházi járulékokat annak az egyháznak szolgáltatni, melyből kilépett, a kilépés idejét követő öt év egyikében sem terhelhető azonban nagyobb járulékkal, mint a mennyit a kilépés évében tartozott fizetni.

26. §. A gyermekek, akár mind a két, akár csak az egyik szülője aj bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek egyikéhez sem tartozik, valamely bevett vagy törvényesen elismert vallást követnek és abban nevelődnek.”

Számunkra meglehetősen közömbös lehet, melyikben az! egyházi vallások közül oktatják a gyermeket az iskolában; amiről aztán a rokonság esetleg a hatóság intézkedik. Ha a gyermek észéhez ébred, könnyű lesz a szülőknek és a testvérközösség oktatásának a gyermeket az ész és a végtelen környezet vallására ébreszteni.

Idézzük végül még a

31. §-t: A hazában utazó vagy tartózkodó idegenek tarthatnak sa hitelveik szerint rendes nyilvános isteni tiszteletet, amennyiben az a fenni törvényekbe és a közkerkölsiségbe nem ütközik és az illető rendőri hatóságnak eleve bejelentetik.

Idézzük ezt a szakaszt pedig azért, mert ebből világos, hogy *csak az idegenek, a külföldiek tartoznak nyilvános isteni tiszteletüket a hatóságnál bejelenteni*, házi isteni tiszteletet pedig: még az idegenek is bejelentés nélkül tarthatnak meg.

